

Makale Bilgisi

Makale Türü
Tezden Üretilen
Makale

Geliş Tarihi
27.12.2024

Kabul Tarihi
10.11.2025

Anahtar Kelimeler
Girişimcilik,
Başarma,
Saldırganlık,
Yaratıcı Yıkım

Girişimcilerin Kişilik Özelliklerinin Çeşitli Sosyodemografik Değişkenler Açısından İncelenmesi ve Psikanalitik Perspektiften Yorumlanması

*Elif HAN **Zekeriya KÖKREK

ÖZ

Bu çalışmada, girişimcilerin ACL (Adjective Check List) Sıfat Listesi ile belirlenen kişilik özellikleri çeşitli sosyodemografik değişkenler üzerinden analiz edilmiş ve elde edilen veriler, psikanalitik perspektiften yorumlanmıştır. En düşük puanları alan ilk beş özellik "şefkat gösterme," "uyarlık," "kişisel uyum," "kadınsı özellikler" ve "yakınlık", en yüksek puanları alan beş özellik ise "düzen," "başarma," "başatlık," "bağımsızlık" ve "saldırganlık" olarak sıralanmıştır. Medeni durum ve çocuk sahibi olma değişkenlerinin girişimci kişilik özellikleri üzerinde anlamlı olmadığı, yaş, kardeş sırası, aileyle birlikte büyüme, 0-6 yaş bakım veren, eğitim durumu, iş pozisyonu, çalışma süresi ve satın alma tercihleri değişkenlerinde ise anlamlı olduğu görülmektedir. Bu sonuçlar kişiliğin bilinçaltı motivasyonlar ve gelişimsel süreçlerle bağlantılı olduğunu göstererek, girişimciliğin ekonomik bir süreç olmaktan ziyade bireyin içsel dünyasında yer alan bilinçaltı süreçlerle şekillenen çok boyutlu ve belirgin bir yapı olduğunu ve girişimcilik ile ilgili araştırmalarda alternatif bir bakış açısı olarak, psikanalitik perspektifin önemini vurgulamaktadır. Bu kapsamda çalışmanın iş dünyasında, insan kaynakları alanında ve eğitim sisteminde, girişimci kişiliğin görünür şeklinden öte, onun bilinçaltı ile ilgili farkındalık oluşturulması beklenmekte ve girişimcilik teşvik ve destek programlarının bu doğrultuda tasarlanması önerilmektedir.

Atıf: Han, E. ve Körek, Z. (2025). Girişimcilerin kişilik özelliklerinin çeşitli sosyodemografik değişkenler açısından incelenmesi ve psikanalitik perspektiften yorumlanması. *Akademik Platform Eğitim ve Değişim Dergisi*, 8(2), 160-186. DOI: 10.55150/apjec.1608656

*Psikolojik Danışman, İstanbul Ticaret Üniversitesi, elif.han@istanbulticaret.edu.tr, ORCID ID: 0009-0008-1109-0458
**Dr. Öğretim Üyesi, İstanbul Ticaret Üniversitesi, zkokrek@ticaret.edu.tr, ORCID ID: <http://orcid.org/0000-0003-0689-5952>
***Bu makale İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde devam etmekte olan "Psikanalitik Kuram Perspektiften Cinsellik ve Saldırganlık Dürtüleri Bağlamında Cinsel Doyumun Girişimcilikle İlişkisi" adlı yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

Article Information

Article Type

Article-Based Thesis

Received

27.12.2024

Accepted

10.11.2025

Key Words

Entrepreneurship,

Achievement,

Aggression,

Creative Destruction.

Examining Personality Traits of Entrepreneurs in Terms of Various Sociocultural Variables and Interpreting from a Psychoanalytic Perspective

*Elif HAN **Zekeriya KÖKREK

ABSTRACT

In this study, the personality traits determined by the Adjective Check List (ACL) of entrepreneurs were analyzed through various sociodemographic variables and the data obtained were interpreted from a psychoanalytic perspective. The first five traits with the lowest scores were "Affection," "Compliance," "Personal Adaptability," "Feminine Characteristics," and "Closeness," while the five traits with the highest scores were "Order," "Achievement," "Dominance," "Independence," and "Aggression." While the variables of marital status and having children did not cause a change in the entrepreneurial personality traits, there were significant results between the variables of age, sibling order, growing up with the family, 0-6 year old caregiver, educational status, job position, working hours, and purchasing preferences and entrepreneurial personality. These results show that personality is linked to subconscious motivations and developmental processes, and that entrepreneurship is a multidimensional structure shaped by subconscious processes in the inner world of the individual rather than an economic process, and emphasize the importance of the psychoanalytic perspective as an alternative perspective in research on entrepreneurship. In this context, it is expected that the study will create awareness about the subconscious of the entrepreneurial personality, rather than its visible form, in the business world, the field of human resources and the education system, and it is recommended that entrepreneurship incentive and support programs be designed in this direction.

1. GİRİŞ

Günümüzde girişimcilik, risk sermayesi ve melek yatırımcılar tarafından desteklenen “teknolojik girişimcilik”, devletin çeşitli kurumları aracılığıyla teşvik edilen “kamu destekli girişimcilik” ve Silikon Vadisi gibi yapılarla şekillenen “küresel girişimcilik” biçiminde öne çıkmaktadır. Ancak bu çeşitlenmeye rağmen, girişimciliğin temelinde yer alan kişilik özellikleri, girişimci bireyin bireysel düzeyde analiz edilmesini gerekli kılmaktadır (Rauch ve Frese, 2007).

Kişilik kuramcıları, kişiliğin varsayımsal bir kavram olduğunu ve tüm niteliklerinin dışarıdan gözlemlenmesinin mümkün olmadığını vurgulayarak, incelenmesi gerekenin bireyler değil, kişiler arası ilişkiler olduğunu savunmaktadır (Göktaş ve Kazaferoğlu, 2018). Ancak psikoloji perspektifinden bakıldığında, analiz biriminin bireyin kendiliği olması gerektiği öne sürülmektedir (Myers ve DeWall, 2018). Bununla birlikte, kişilik özelliklerinin belirli demografik ve sosyal değişkenlerle nasıl etkileşim içinde olduğu ve bu değişkenlerin girişimcilik motivasyonlarına nasıl yön verdiği konusunda mevcut bilgiler sınırlıdır (Zhao, Seibert ve Lumpkin, 2010).

Girişimcilik kavramının kökeni tarihsel bağlamda da önemli düşünürler tarafından ele alınmıştır. Cantillon’a (1755) göre girişimci, piyasa talebindeki değişimlerin getirdiği riskleri üstlenen kişidir (Thornton, 1999). Schumpeter (1942), girişimciliği mevcut pazar yapısını bozarak yenilikçi ürün ve hizmetlerle ekonomik yapıyı dönüştüren bir süreç olarak tanımlamış ve bu süreci “yaratıcı yıkım” kavramıyla açıklamıştır (Kitapçı, 2019). Schumpeter’in girişimcisi, ekonomik dengeyi sarsarak yeni fırsatlar yaratmakta ve toplumsal dönüşümlere öncülük etmektedir (Er, 2013; Salik Ata, 2023).

Girişimciler, belirsizlik ortamında finansal, sosyal ve psikolojik riskleri üstlenirken; fırsatları erken fark etme ve değerlendirme yetenekleriyle öne çıkmaktadırlar (Keskin, 2018). McClelland’a (1985) göre, başarı ihtiyacı yüksek bireyler, yenilikçi davranışları ve liderlik arzularıyla öne çıkar ve iş yaşamında daha yüksek performans sergilerler. Girişimcilerde çalışkanlık, organizasyon becerisi, risk alma, kararlılık ve kendini yenileme gibi özellikler bulunmaktadır. Bu özellikler, toplumsal ve ekonomik değişimin hızlandırılmasında kritik bir rol oynamaktadırlar (Aytaç, 2015). Dolayısıyla girişimcilik, bireye ve topluma değer katan, yenilik ve değişimden beslenen bir süreç olarak toplumsal dönüşüme ivme kazandıran bir güç ve değişim ajanı olarak değerlendirilmektedir (Çiçek, 2018).

Psikanalitik kuram, girişimciliği bireyin bilinçaltı süreçleri ve içsel dinamikleri bağlamında ele alarak, girişimcilerin motivasyonlarını, risk alma eğilimlerini ve yaratıcı potansiyellerini anlamaya yönelik derinlemesine bir perspektif sunmaktadır (Taştan, 2019; Arnaud ve Vanheule, 2013). Bilinç dışı, bastırılmış arzular, dürtüler ve çatışmalar gibi bireyin davranışlarını şekillendiren öğeleri içermektedir (Budak, 2003, akt. Sevinç, 2019). Bu bağlamda, yüceltme kavramı, bireyin özellikle cinsel ve saldırgan dürtülerini sanat, bilim ya da toplumsal açıdan değerli görülen yaratıcı etkinliklere yönlendirmesi sürecini ifade etmektedir (Freud, 1923; Freud, 2021). Freud, bu mekanizmayı doğrudan girişimcilik bağlamında açıklamasa da, bazı çağdaş psikanalitik

yaklaşımlar, yaratıcı üretim süreçlerinde gözlemlenen girişimcilik faaliyetlerini, dürtüsel enerjilerin yüceltme yoluyla toplumsal faydaya dönüştürülmesi şeklinde değerlendirmektedirler (Fonagy, 2006; Kim vd., 2013).

Girişimcilik, yalnızca bireysel psikolojik ve bilinçaltı özelliklerle değil, aynı zamanda sosyal ve kültürel bağlamlarla da şekillenir (Shane ve Venkataraman, 2000). Girişimcilerin yüksek başarı ihtiyacı ve kişisel sorumluluk alma eğilimleri, iş yaşamındaki başarılarını ve toplumsal etkilerini belirlemektedir (Gartner, 1989; McClelland, 1961). Bu çerçevede, psikanalitik kuram, girişimciliğin karmaşık ve görünmeyen doğasını anlamada birey merkezli bir analizle önemli bir anlayış sunmaktadır (Drucker, 2017; Çiftçi vd., 2016).

1.1. Girişimci Kişilik ve Önemi

Kişilik, psikoloji literatüründe farklı kuramlarla incelenen bir kavram olup, bireylerin sosyokültürel çevreyle etkileşerek benlik, kişilik ve kimliklerini geliştirdiği vurgulanmaktadır (Aydın, 2021). Psikanalitik yaklaşımda, Freud'un bilinç ve bilinçaltı kavramları, kişilik ve davranış problemlerinin anlaşılmasında önemli bir yer tutar (Corey, 2008). Özellikle Freud'un bilinç kuramı, dürtüler, bilinçdışı süreçler, çocukluk dönemindeki cinsel yaşantılar ve bastırma dinamikleri üzerine kuruludur (Köybaşı, 2020). Bu çerçevede, bireyin kaygı ve endişeyle başa çıkmasında devreye giren savunma mekanizmaları önemli rol oynar (Kaya ve Bozkur, 2017).

Girişimcilik sürecinde de psikanalitik savunma mekanizmalarının yansımaları görülebilir. Örneğin yer değiştirme kaygıyı azaltmak için tehdit edici unsurların daha güvenli hedeflere yönlendirilmesini ifade ederken; yüceltme cinsel veya saldırgan dürtülerin toplum tarafından onaylanan bir kanala yönlendirilmesidir (Zapçı, 2011). Bu bağlamda girişimcilik, yüceltme mekanizmasının bir örneği olarak ele alınabilir: Birey, içsel dürtülerini yaratıcı ve toplumsal olarak kabul gören iş veya proje alanlarına kanalize ederek hem içsel gerilimi azaltır hem de yenilik üretir.

Psikanalitik literatürde narsisizm, bireyin erken deneyimleriyle şekillenen önemli bir yönelim olarak tanımlanır. Kets de Vries ve Miller (1985), girişimcide narsistik eğilimlerin çocukluk dönemindeki başarı ve başarısızlık deneyimleriyle biçimlendiğini; bunun da risk alma, belirsizlikle başa çıkma ve liderlik kapasitesini etkilediğini belirtmektedir. Bu bakışla, girişimcinin bilinçaltı dürtüleri sosyal kabullerle çatışabilir ve yüceltme yoluyla meydan okumalarını gerçekleştirmesi beklenir (Bridge vd., 1998).

Girişimciler genellikle kurulu değerlerle ters düşen, risk almaya istekli, yenilikçi ve sonuç odaklı bireylerdir (Stewart ve Roth, 2001). Yüksek başarı ihtiyacı, girişimcinin kendisine amaçlar koyma ve bu amaçlara ulaşma motivasyonunu artırır; McClelland'ın "başarma motivasyonu" tanımı bu bağlamda önem taşımaktadır (McClelland, 1961, akt., Smith, 1964). Ayrıca Bandura'nın öz yeterlilik kavramı, bireyin bir görevi başarıyla yerine getireceğine olan inancının girişimcilerin performansını desteklemesi açısından kritiktir (Bandura, 1977). Dolayısıyla, girişimcinin yenilikçi projelere girişme arzusu, bilinç dışında kendini yeniden var etme ve toplumsal onay kazanma isteğiyle ilişkili görülmektedir (Yayla, 2022).

Schumpeter'in yaratıcı yıkım kavramı, girişimcinin mevcut düzeni bozarak yenilikçi çözümler üretme yeteneğini öne çıkarmaktadır (Schumpeter, 1942). Psikanalitik bakışla, bu eylem bireyin içsel eksiklik duygusunu aşma ve benlik algısını güçlendirme çabası olarak yorumlanabilir. Nasio (2007) üzerinden Lacan'ın eksiklik kavramı, girişimcilerin sürekli yenilik arayışında olmalarını ve toplumsal kabul görme çabalarını açıklamada kullanılmaktadır (Jones ve Spicer, 2005). Lacan'ın özne tanımında arzu ve eksiklik diyalektiği öne çıkmakta; bu çerçevede girişimcilik de bireyin potansiyelini gerçekleştirme, tanınma arzusunun doyurma ve benlik algısını geliştirme girişimi olarak görülebilmektedir. Lacan'ın "arzunun gerçeğini maskeleyen fantezi kurgusu" yaklaşımı, girişimcilik gerçekliğinin de maskelenmiş bir arzunun izdüşümü olduğunu savunur (Lacan, 1979, akt. Zizek, 2023).

Nesne ilişkileri kuramı, erken anne-bebek bağının insan kişiliğini şekillendirdiğini vurgular. Klein'in yaklaşımına göre, anne, nesne ve "öteki" olmadan benlik gelişiminden söz etmek mümkün değildir; içsel dünyada oluşan sevgi ve nefret gibi temel duygular, bireyin motivasyonlarını ve başkalarıyla ilişkilerini derinden etkiler (İlhan, 2023; Klein, 1957). Bu bakışla, bir girişimcinin erken çocukluk dönemindeki reddedilme veya kabul görme deneyimleri, risk alma kapasitesi, liderlik tarzı ve çalışanlarıyla ilişkileri üzerinde iz bırakabilir.

Bağlanma kuramı da erken dönemde edinilen ilişki kalıplarının bireyin sonraki yakın ilişkilerinde nasıl hareket edeceğini belirleyen içsel çalışma modellerini vurgulamaktadır (Bretherton vd., 1989). Bowlby'nin güvenli bağlanma tanımı, iş dünyasında da güvenli bağlanan bireylerin yüksek özsaygı ve sağlam kişilerarası ilişkilerle takım halinde çalışma kapasitesini destekler (Bowlby, 2014). Öte yandan kaygılı bağlanan bireyler, reddedilme veya başarısızlık korkusunu aşmanın yollarını ararken girişimcilik aracılığıyla içsel güvencelerini güçlendirme stratejileri geliştirebilirler.

Adler'e göre ailedeki doğum sırası, kişinin karakteristik özellikleri, risk alma eğilimi ve sosyal ilişkileri üzerinde etkili olmaktadır (Adler, 1949). Doğum sırasına bağlı olarak kardeşler farklı deneyimler yaşar ve buna göre farklı özellikler geliştirir: İlk çocukların sorumluluk sahibi ve kontrolcü, ortanca çocukların rekabetçi ve adalet arayışında, en küçük çocukların ise bağımsız, yaratıcı ve serbest düşünceli olma eğiliminde olduğu ifade edilmektedir (Adler, 1927, akt., Çınarbaş ve Nilüfer, 2019). Bu özellikler, girişimcilik bağlamında risk alma, yenilik üretme ve liderlik davranışlarını şekillendirebilir. Wang vd. (2022) çalışması, doğum sırası ile girişimcilik eğilimleri arasındaki ilişkide Adler teorisini destekleyen bulgular sunmaktadır. Adler'in "aşağılık duygusu" kavramına göre, üstünlük çabası bireyin ruhsal gelişimini sürdürmesine katkı sağlar; girişimcilik bu çerçevede aşağılık duygusundan kurtulma ve üstün olma arzusu olarak görülebilir (Eker, 2012; Köknel, 1982, akt., Altıntaş, 1992). Erkeklik protestosu kavramı da (Ansbacher ve Ansbacher, 1956) bu dinamiklerle ilişkilendirilebilir: Girişimcilik, aşağılık duygusunu aşma ve üstün olma çabasının bir tezahürü gibi değerlendirilebilir.

Literatürdeki ampirik araştırmalar, girişimci kişiliğin belirleyici özelliklerini ortaya koymaktadır. Bozkurt (2006) ve Boz vd. (2017) çalışmaları, girişimcilerin maaşlı çalışanlara kıyasla daha fazla bağımsızlık, risk alma eğilimi, yenilikçilik ve liderlik özellikleri gösterdiğini belirtir; maaşlı

çalışanlar ise uyum, istikrar ve güvenlik arayışında olma eğilimindedir. Bu sonuçlar, girişimci kişiliğin risk ve belirsizlikle başa çıkma kapasitesinin güçlü bir göstergesi olduğunu ortaya koymaktadır.

Akkuş ve arkadaşları (2018), girişimcilik niyetinin kişilik özellikleri ve girişimci kişilik boyutlarıyla anlamlı ilişkisini vurgular; yenilikçilik, öz güven, bağımsızlık ve başarı motivasyonunun girişimcilik niyetini artıran en önemli faktörler olduğunu bulmuşlardır.

Uluslararası düzeyde Obschonka ve Stuetzer (2017), girişimci kişilik sisteminde öz yeterlilik, bağımsızlık, yenilikçilik, risk alma ve başarıma arzusunun belirleyici olduğunu raporlamıştır. Kerr, Kerr ve Xu (2018) derlemesinde de yenilikçilik, risk alma eğilimi, liderlik ve öz güvenin girişimciliğin başlangıcından sürdürülebilirliğe kadar önemli rol oynadığı vurgulanmaktadır. Salmony ve Kanbach (2022) ise farklı girişimci türleri arasında kişilik profili farklılıkları tespit etmiş; yenilikçi girişimcilerin daha yüksek risk alma ve yenilikçilik eğilimlerine sahip olduğu, fırsatçı (pragmatik) girişimcilerin ise daha uyumlu bir yapı sergilediği görülmüştür.

Bu ampirik bulgular, önceki psikanalitik ve gelişimsel teorik yaklaşımlarla örtüşmektedir: Yüksek risk alma ve yenilikçilik eğilimi, narsistik telafi ve yüceltme mekanizmalarının iş dünyasındaki yansıması olarak anlaşılabilir; güvenli bağlanma ve öz yeterlilik inancı, girişimcinin dayanıklılığını ve iş birliği kapasitesini besler; doğum sırası etkileri, liderlik ve sorumluluk temelli motivasyonları açıklamada yardımcı olur.

1.2. Psikanalitik Perspektiften Girişimci Kişilik ve Önemi

Girişimcileri ve zihinsel süreçlerini anlamamanın önemi yaygın olarak kabul edilmekte ve girişimcilik hem bireysel hem de toplumsal boyutlarıyla değerli bir araştırma alanı olarak görülmekte fakat girişimcinin girişimcilik süreçlerindeki psikolojik ve bilinçdışı dinamikler genellikle göz ardı edilmektedir (Shaver ve Scott, 1992; Sadykova ve Eleren, 2016). Bu çalışma, girişimcilik literatürüne psikanalitik bir perspektif kazandırmayı ve girişimcilerin bilinçdışı süreçlerine odaklanarak alternatif bir bakış açısı sunmayı amaçlamaktadır. Girişimcilerin kişilik özellikleri, sosyodemografik değişkenlerle ilişkili olarak ele alınmış; bakım veren ilişkileri, kardeş sırası, eğitim düzeyi ve çalışma süresi gibi faktörlerin girişimcilik davranışlarına etkileri incelenmiştir. Çalışmada girişimcilerin belli sıfatlarla bireysel olarak kendilerini tanımladıkları kişilik özellikleri ve bu özelliklerin sosyodemografik değişkenlerle olan ilişkileri incelenerek, psikanalitik kuramın bakış açısıyla yorumlanması amaçlanmış ve bu bağlamda şu sorulara cevap aranmıştır:

- Girişimcilerin baskın sıfatısal kişilik özellikleri nedir?
- Girişimcilerin sosyodemografik özellikleri ile sıfatısal kişilik özellikleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

2. YÖNTEM

2.1. Araştırma Modeli

Bu araştırma, nicel araştırma yöntemlerinden ilişkisel tarama modeline uygun olarak gerçekleştirilmiştir. İlişkisel tarama modeli, iki veya daha fazla değişken arasındaki ilişkinin varlığı ve değişim derecesini belirlemeye yönelik bir modeldir (Karasar, 2005; Karasar, 2011).

2.2. Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Bu araştırmanın evrenini 34 yaş üzeri, İstanbul ilinde ve kendi şirketinde çalışan erkek girişimciler oluşturmaktadır. Literatürde kişilik özelliklerinin ergenlikten yetişkinliğe geçişte değişim gösterdiği, ancak 30'lu yaşlardan itibaren daha stabil bir yapı kazandığı ifade edilmektedir (Roberts vd., 2006). Gelişim psikolojisine göre bireyler yaşam boyu çeşitli gelişim evrelerinden geçmektedir. Erikson'un psiko-sosyal gelişim kuramına göre, bireyler yaklaşık 30'lu yaşların ortalarından itibaren "üretkenlik ve. durağanlık" evresine girerler; bu evrede bireyler toplumda kalıcı izler bırakma, üretken olma ve bir miras bırakma hedefleriyle hareket ederler (Erikson, 1994; Kuzgun, 2012). Benzer biçimde, Levinson'un yaşam döngüsü kuramında da 30'lu yaşların sonları ve 40'lı yaşların başları "yaşamın yapılandırılması" dönemi olarak tanımlanır. Bu evrede bireyler mesleki kimliklerini pekiştirir, yaşamlarına yön veren daha kalıcı kararlar alırlar. (Levinson, 1986, akt. Onur, 2011). Bu bağlamda, 34 yaş ve üzeri bireylerin kişilik yapılarının daha oturmuş ve girişimcilik deneyimlerinin de daha anlamlı bir düzeye ulaşmış olacakları düşünülmektedir.

Çalışmanın örneklemini temsil niteliğini artırmak açısından farklı iş kollarında girişimcilik faaliyetleri gösteren 102 erkek girişimciden oluşmaktadır.

2.3. Veri Toplama Araçları

2.3.1. Sosyodemografik Bilgi Formu

Bu çalışmada, katılımcıların sosyodemografik özelliklerini belirlemek için araştırmacı tarafından literatüre dayalı olarak hazırlanan bir form kullanılmıştır. Formda yaş aralığı, kardeş sırası, aile ile birlikte olma durumu, 0-6 yaş arası bakım veren, medeni durum, eğitim durumu, çocuk varlığı, iş pozisyonu, günlük çalışma süresi ve satın alma tercihleri olmak üzere girişimci kişilik özelliklerinin üzerinde bir değişikliğe sebep olacağı düşünülen, ACL Sıfat Listesi ölçeğindeki özellikleri karşılayıcı özellikler sorgulanmıştır. Satın alma tercihi değişkeni, özellikle gösteriş tüketimi (göze çarpan tüketim), ilgi görme ve özgüven gibi kişilik özellikleriyle ilişkili olduğu düşünüldüğü için çalışmaya dahil edilmiştir. Gösteriş tüketimi, bireylerin sosyal statü arayışı ve toplumsal görünürlük ihtiyaçlarıyla yakından ilişkilidir. Bu bağlamda, Veblen (2005) gösteriş tüketimini, ekonomik gücün sembolik bir şekilde sergilenmesi olarak tanımlarken; Grisevicius, Tybur ve Van den Bergh (2010) ise bu tür tüketim davranışlarının bireyin sosyal rekabet gücünü artırmak amacıyla ortaya çıktığını vurgulamaktadır. Dolayısıyla, bu tür tüketim tercihleri, bireyin özgüven, dışadönüklük ve beğenilme arzusu gibi kişilik özellikleriyle doğrudan ilişkili olabilir.

Çalışmaya yalnızca erkek girişimcilerin katılması nedeniyle "cinsiyet" özelliği analizden çıkarılmış ve bulgular 10 sosyodemografik özellik üzerinden raporlanmıştır.

2.3.2. ACL Sıfat Listesi

ACL (Adjective Check List), bireyin kendisini veya başkalarını değerlendirdiği, kişilik özelliklerini ölçen psikolojik bir değerlendirme aracıdır (Gough ve Heilbrun, 2007). Türkiye'de Savran (1993) tarafından kültürel farklılıklar göz önüne alınarak uyarlanan ACL, geçerlik ve güvenirlik çalışmalarıyla Türk kültürüne uygun hale getirilmiştir. Test- tekrar test yapılarak elde edilen ilişki katsayısı bütün alt testler için istatistiksel açıdan anlamlı çıkmıştır. Alt testlerin ortalama ilişki değeri 0.78'dir. 300 kişilik özelliği çeşitli meslek gruplarından oluşan bir örneklem ile iç tutarlık çalışması yapılmış ve güvenirlik katsayısı ortalamaları 0.93 bulunmuştur. Savran (1993) tarafından yapılan çalışmada, ACL'nin geçerliği, Edward's Personal Preference Inventory (EPPS) ile karşılaştırmalı olarak incelenmiş ve anlamlı korelasyonlar bulunmuştur.

Sıfat Listesi 300 sıfattan ve 37 alt ölçekten oluşmaktadır. Bu çalışmada Sıfat Listesi'nin 4 adet kontrol ölçeği ile birlikte kişiliği ölçen 28 ölçek kullanılmıştır. Diğer ölçekler tamamlayıcı veya özel amaçlı kullanıldığından tercih edilmemiştir (örn. dini yönelim, bilişsel yapı).

Elde edilen sonuçlar, girişimcilerin güçlü ve gelişime açık yönlerini belirlemeye, iş stratejilerini planlamaya ve kişisel gelişimlerini desteklemeye olanak tanımaktadır.

2.4. Verilerin Toplanması ve Analizi

Bu çalışmada veriler, gerekli etik izinler (İstanbul Ticaret Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etik Kurulu Başkanlığı 01.03.2024 tarihli ve E-65836846-044-313409 sayılı karar) ve ölçek sahiplerinden alınan izinlerin ardından, 18 Mart 2024 ile 10 Ağustos 2024 tarihleri arasında Google Formlar aracılığıyla toplanmıştır.

Katılımcılar, bilgilendirilmiş onam formunu onayladıktan sonra gönüllü olarak çalışmaya katılmış, gizlilik ilkelerine uygun bir şekilde yanıtlarını paylaşmıştır. Veriler, SPSS 26.0 programı ile analiz edilmiş, ölçeklerin ve alt faktörlerin normal dağılıma uygun olduğu tespit edilmiştir. ACL ölçeği için skewness değerleri -0.82 ile 0.88, kurtosis değerleri ise -0.85 ile 1.86 arasında olup tüm değerlerin ± 1.96 sınırları içerisinde kaldığı belirlenmiştir (Kalaycı, 2005). Bu sonuçlar, verilerin normal dağılıma uygun olduğunu göstermektedir. Ölçeğin iç tutarlılık katsayısı ise 0.795 olarak bulunmuştur. Girişimcilerin sosyodemografik özellikleri sayı ve yüzde olarak, ölçek puanları ise ortalama ve standart sapma şeklinde raporlanmıştır. İki gruplu değişkenlerin karşılaştırılmasında bağımsız örneklem (Independent Sample) T testi, gruplar arası farkların kaynaklarını incelemek üzere ise Post Hoc Testleri kullanılmıştır. Anlamlılık düzeyi 0.05 ve 0.01 olarak kabul edilmiştir.

2.5. Sınırlılıklar

Bu çalışma konusu öznel deneyimleri sorgulaması nedeniyle az sayıda katılımcıya ulaşılarak gerçekleştirilmiştir. Başta kadın ve erkek katılımcılar ile planlanan bu çalışma, yeterli sayıda kadın girişimciye ulaşılamaması nedeniyle yalnızca erkek girişimci katılımcılarla gerçekleştirilmiş olup, erkek girişimcilere de iş yoğunlukları ve zaman darlıkları nedeniyle ulaşmanın zor olmasından dolayı, katılımcı sayısı 102 kişi ile sınırlandırılmıştır. Araştırmadan elde edilen bulgular, katılımcıların uygulanan veri toplama araçlarına verdiği yanıtların doğruluğu ile sınırlıdır.

Araştırma bulguları, kullanılan ölçme araçlarının ölçmekte oldukları niteliklerle sınırlıdır. Araştırmada toplanan veriler 2024 yılı ile sınırlıdır. Örneklem grubuna ait demografik bilgiler "Demografik Bilgi Formu" içinde yöneltilen sorular ile sınırlıdır. Çalışmanın içeriği psikoloji kuram ve yaklaşımlarının hepsini kapsamamakta, konuya ve literatüre büyük ölçüde psikanalitik kuram çerçevesinde yaklaşılmasıyla sınırlıdır.

3. BULGULAR

Çalışmaya 102 erkek girişimci katılmış olup, bu girişimcilerin tanımlayıcı özelliklerine ilişkin bulgular Tablo 1’de sunulmaktadır.

Tablo 1. Demografik Bilgiler

Tanımlayıcı Özellikler		Sayı	%
Yaş	35-44 yaş	38	37.3
	45-54 yaş	44	43.1
	55 yaş ve üzeri	20	19.6
Kardeş sırası	1. kardeş	52	51.0
	2. kardeş	26	25.5
	3. ve sonrası	24	23.5
18 yaşına kadar anne-baba ile birlikte olma durumu	Evet	99	97.1
	Hayır	3	2.9
0-6 yaş arasında bakım veren kişi	Anne	88	86.3
	Anne dışında biri	14	13.7
Medeni durumu	Bekar	14	13.7
	Evli	67	65.7
	Dul	21	20.6
Eğitim düzeyi	Lise ve altı	40	39.2
	Ön lisans/Lisans	44	43.1
	Lisans üstü	18	17.6
Çocuk varlığı	Evet	92	90.2
	Hayır	10	9.8
İş pozisyonu	İşin kurucusu	76	74.5
	İşin devralanı/mirasçısı	26	25.5
Günde çalışılan süre	0-6 saat	15	14.7
	7-10 saat	58	56.9

	11 saat ve üzeri	29	28.4
	Marka	46	45.1
Satın alma tercihindeki önem	Kalite	25	24.5
sırası	İhtiyaç	15	14.7
	Lüks	16	15.7
	Toplam	102	100

Girişimcilerin yaş dağılımına bakıldığında, en büyük grubu %43.1 ile 45-54 yaş aralığındaki kişiler oluşturmaktadır. Bunu %37.3 ile 35-44 yaş aralığındaki girişimciler takip etmekte, 55 yaş ve üzeri olanlar ise %19.6 ile en küçük grubu temsil etmektedir.

Kardeş sırası incelendiğinde, girişimcilerin %51.0'inin ilk çocuk olduğu görülmektedir. İkinci çocuklar %25.5'lik bir orana sahipken, üçüncü ve sonraki çocuklar %23.5'lik bir dilimi oluşturmaktadır.

Girişimcilerin büyük çoğunluğu (%97.1) 18 yaşına kadar anne-babalarıyla birlikte yaşamışlardır. Bu dönemi ailesinden ayrı geçirenlerin oranı ise sadece %2.9'dur. Ayrıca, 0-6 yaş arasında bakım veren kişinin %86.3 oranında anne olduğu, %13.7'sinin ise anne dışında birinden bakım aldığı belirlenmiştir.

Medeni durumlarına göre değerlendirildiğinde, girişimcilerin %65.7'sinin evli olduğu, %20.6'sının dul olduğu ve %13.7'sinin bekar olduğu tespit edilmiştir. Eğitim düzeyi açısından bakıldığında, girişimcilerin %43.1'inin ön lisans ya da lisans mezunu olduğu, %39.2'sinin lise veya daha düşük eğitim seviyesine sahip olduğu, %17.6'sının ise lisansüstü eğitim aldığı gözlenmiştir.

Çocuk sahibi olma durumu incelendiğinde, girişimcilerin %90.2'sinin çocuk sahibi olduğu, %9.8'inin ise çocuk sahibi olmadığı ortaya çıkmaktadır. İş pozisyonlarına göre, %74.5'inin işin kurucusu olduğu, %25.5'inin ise işi devralan ya da mirasçı olduğu belirlenmiştir. Günlük çalışma süresi bakımından, %56.9'u 7-10 saat arasında çalışmakta, %28.4'ü 11 saat ve üzerinde çalışmakta ve %14.7'si ise 0-6 saat arasında çalışmaktadır. Satın alma tercihleri incelendiğinde, %45.1'i marka tercihinin en önemli kriter olarak görmekte, %24.5'i kaliteyi, %15.7'si lüksü ve %14.7'si ise ihtiyacı önem sıralamasında belirtmiştir.

Girişimcilere uygulanan sıfat listesine ait sonuçlar Tablo 2'de gösterilmiştir.

Tablo 2. Girişimcilere Uygulanan Sıfat Listesine Ait Sonuçlar

24 kişilik özelliği	Ort.	S.S.	Min.	Max.
Şefkat Gösterme	32.30	16.75	-0.90	71.27
Uyarlık (Sosyal uyum)	32.91	14.56	3.75	64.06
Kişisel Uyum	34.33	10.31	16.65	65.28
Kadinsı Özellikler	35.08	15.63	1.14	71.34

Yakınlık	36.49	11.67	4.41	73.80
Kendini Suçlama	36.98	14.08	13.13	75.63
Duyguları Anlama	37.68	11.80	12.06	71.67
Sosyal Enerji	38.16	16.72	-1.63	80.92
Otokontrol	40.63	9.95	16.67	69.57
İlgi Görme	42.26	12.61	7.52	72.91
Danışmaya Hazır Oluş	46.51	7.33	28.68	67.72
Askeri Liderlik	47.16	9.82	24.15	73.80
Değişiklik	50.81	16.62	16.73	98.65
Sebat	50.97	12.94	16.85	73.51
Özgüven	52.21	7.45	33.47	72.40
Gösteriş	52.98	6.88	35.97	70.00
Öz doyum	53.03	9.13	23.56	79.95
Yaratıcı Kişilik	54.43	10.34	32.27	77.19
Erkeksi Özellikler	54.62	10.73	27.91	76.93
Düzen	55.00	14.05	15.92	82.37
Başarma	57.78	11.95	20.57	78.23
Başatlık	59.13	11.59	27.24	81.17
Bağımsızlık	63.64	13.12	32.39	85.32
Saldırganlık	66.56	11.89	40.38	91.96

Ort.: Ortalama, S.S.: Standart Sapma, Min.: Minimum, Max.: Maximum

Sıfat listesi sonuçlarına göre, 24 özellik arasında en düşük puanları alan ilk beş özellik "şefkat gösterme," "uyarlık," "kişisel uyum," "kadınsı özellikler" ve "yakınlık" olarak belirlenmiştir. Öte yandan, en yüksek puanları alan beş özellik "düzen," "başarma," "başatlık," "bağımsızlık," ve "saldırganlık" olarak sıralanmıştır.

Girişimcilerin demografik özelliklerine göre sıfat listesi sonuçlarının karşılaştırılması Tablo 3, 4 ve 5' de gösterilmiştir.

Tablo 3. Girişimcilerin Demografik Özelliklerinin Kişilik Sıfatlarına Göre Karşılaştırılması

Kategori	Kişilik Sıfatları	Başarma	Başatlık	Sebat	Düzen	Duyguları Anlama	Şefkat Gösterme	Yakınlık	Sosyal Enerji
Yaş	35-44 yaş	54.84±13.1	57.44±12.76	48.13±13.99	51.34±15.2	37.08±14.5	33.25±19.42	37.8±14.25	39.37±20.11
	45-54 yaş	59.16±12.11	59.38±11.29	50.91±12.75	55.17±14.09	38.62±10.41	33.77±15.13	37.68±10.3	40.63±14.24
	55 yaş ve üzeri	60.3±8.06	61.77±9.78	56.49±9.69	61.57±8.82	36.77±9.02	27.26±14.31	31.37±7.39	30.42±12.62
	F	1.93	0.93	2.83	3.66	0.25	1.14	2.46	2.83
	p	0.151	0.398	0.064	0.029	0.782	0.324	0.09	0.064
Kardeş sırası	1. sıra ^a	61.72±8.1	63.18±9.32	54.62±11.64	59.21±13.12	33.53±9.95	24.27±11.77	31.85±8.07	30.55±12.41
	2. sıra ^b	54±12.48	54.27±11.04	45.26±9.92	48.76±10.81	44.8±11.31	44.35±16.52	45.19±13.32	50.1±15.9
	3. sıra ve sonrası ^c	53.31±15.51	55.61±13.72	49.23±16.06	52.63±16.38	38.96±12.44	36.66±17.26	37.1±11.26	41.69±17.49
	F	6.43	7.41	5.22	5.74	9.45	18.12	14.36	16.37

	p	0.002	0.001	0.007	0.004	0	0	0	0
	Fark	a>b,c	a>b,c	a>b	a>b,c	a<b,c	a<b,c	b>c>a	b>c>a
Bakım veren kişi	Anne	57.42±12.3	58.68±11.62	49.91±12.98	53.6±13.98	38.61±11.64	33.76±16.57	37.48±11.22	39.91±16.15
	Anne dışında biri	60.03±9.58	61.95±11.43	57.63±10.91	63.81±11.31	31.87±11.52	23.14±15.34	30.27±12.95	27.12±16.54
	t	-0.76	-0.98	-2.11	-2.6	2.02	2.25	2.19	2.74
	p	0.45	0.328	0.037*	0.011*	0.046*	0.027*	0.031*	0.007*
Medeni Durum	1. sıra	58.86±12.23	60.64±12.14	47.52±12.72	50.12±14.34	38.07±13.03	33.38±16.94	39.52±14.73	43.8±16.41
	2. sıra	56.64±13	57.65±11.63	50.72±13.19	55.1±14.28	38.88±12.01	33.83±17.53	37.31±11.41	38.75±17.73
	3. sıra ve sonrası	60.67±7.25	62.84±10.65	54.05±12.17	57.93±12.81	33.62±9.74	26.72±13.18	31.85±9.29	32.5±11.92
	F	0.97	1.77	1.11	1.31	1.62	1.49	2.36	2.09
	p	0.382	0.176	0.334	0.274	0.203	0.231	0.1	0.129
Eğitim Durumu	Ön lisans/Lisans ^a	56.83±12.33	58.22±11.58	49.42±12.66	53.25±13.43	37.76±11.96	33.55±17.93	37.41±12.64	40.69±17.74
	Lisans üstü ^b	53.47±12.14	54.93±10.83	45.53±14.72	47.79±16.41	38.02±12.76	37.02±16.07	40±13.19	42.43±16.34
	F	2.63	2.64	4.21	5.96	0.02	1.74	1.98	2.77
	p	0.077	0.076	0.018**	0.004**	0.984	0.181	0.144	0.068
	Fark	-	-	a>b,c	a>b,c	-	-	-	-
Çocuk Durumu	Evet	58.06±11.84	59.11±11.32	51.34±12.95	55.46±13.88	37.75±11.57	31.91±16.33	35.87±10.87	37.49±16.41
	Hayır	55.14±13.31	59.33±14.62	47.52±12.99	50.76±15.67	37.05±14.43	35.87±20.85	42.17±17.19	44.33±19.13
	t	0.73	-0.06	0.89	1.01	0.18	-0.71	-1.64	-1.23
	p	0.465	0.953	0.377	0.317	0.858	0.48	0.105	0.22
İş Pozisyonu	İşin kurucusu	60.17±9.6	61.34±10.62	52.94±12.31	57.65±13.48	34.51±10.39	26.64±12.8	32.63±8.19	32.44±12.44
	İşin devralanı/mirasçısı	50.78±15.25	52.67±12.1	45.2±13.27	47.26±12.98	46.96±10.9	48.85±16.11	47.76±13.12	54.87±16.58
	t	3.67	3.46	2.71	3.42	-5.21	-7.13	-6.9	-7.26
	p	0.000**	0.001**	0.008**	0.001**	0.000**	0.000**	0.000**	0.000**
Çalışma Süresi	0-6 saat ^a	49.15±15.03	50.79±11.48	42.99±14.49	45.26±14.01	46.06±12.2	49.01±16.01	46.91±13.47	55.34±14.21
	7-10 saat ^b	58.45±12.11	59.34±11.25	52.53±12.96	55.8±14.13	38.85±11.32	33.58±15.09	37.29±10.51	38.17±15.75
	11 saat ve üzeri ^c	60.89±7.29	63.02±10.4	51.97±10.83	58.43±11.96	31.03±8.99	21.09±11.7	29.48±8.11	29.24±12.71
	F	5.41	6.07	3.53	4.92	10.27	19.23	14.34	15.51
	p	0.006**	0.003**	0.033*	0.009**	0.000**	0.000**	0.000**	0.000**
	Fark	b,c>a	b,c>a	b,c>a	b,c>a	a>b>c	a>b>c	a>b>c	a>b>c
Satın Alma Tercihi	Kalite ^a	56.11±13.6	58±12.29	49.34±14.96	52.9±16.79	35.18±12.84	30.68±18.14	35.43±13.75	38.01±18.98
	Marka ^b	62.59±7.15	62.38±9.91	54.91±10.03	59.74±10.51	37.75±8.69	29.69±12.15	35.35±7.21	33.03±8.95
	İhtiyaç ^c	52.28±10.5	50.7±6.88	49.29±10.8	52.72±9.68	47.79±9.64	42.85±14.79	40.36±12.31	42.98±14.73
	Lüks ^d	60.19±11.79	65.19±10.89	51.05±12.26	55.76±12.74	35.31±10.38	31.15±18.11	37.66±10.21	42.06±19.68
	F	3.11	5.56	1.1	1.46	5.14	2.46	0.8	1.51
	p	0.030*	0.001**	0.352	0.23	0.002**	0.068	0.494	0.216
	Fark	b>a,c	a,b,d>c	-	-	a,b,d<c	-	-	-

*p<0,05; **p<0,001; Ort.: Ortalama, S.S.: Standart sapma, F: One Way ANOVA, Fark: Post Hoc Testleri

Tablo 4. Girişimcilerin Demografik Özelliklerinin Kişilik Sıfatlarına Göre Karşılaştırılması

Kategori	Kişilik Sıfatları	Gösteriş	Bağımsızlık	Saldırganlık	Değişiklik	İlgi Görme	Kendini Suçlama	Uyarılık	Danışmaya Hazır Oluş
Yaş	35-44 yaş ^a	53.51±7.69	62.9±14.99	66.05±13.82	52.18±17.56	47.12±12.24	40.74±14.83	33.72±16.7 ₁	47.49±7.88
	45-54 yaş ^b	53.71±6.76	63.74±12.66	65.95±10.66	54.3±15.45	39.96±13.56	35.98±13.9	32.3±14.53	45.48±7
	55 yaş ve üzeri ^c	50.33±4.89	64.82±10.58	68.88±10.7	40.55±13.63	38.08±7.74	32.04±11.51	32.73±10.1 ₀	46.91±7.04
	F	1.87	0.14	0.47	5.33	5.02	2.79	0.1	0.8
	p	0.159	0.87	0.628	0.006	0.008	0.066	0.907	0.452
	Fark	-	-	-	a,b>c	a,b>c	-	-	-
Kardeş sırası	1. sıra ^a	52.3±7.06	68.55±10.17	72.57±9.07	45.49±17.37	39.7±10.78	30.99±10.88	28.48±10.8 ₇	48.07±6.72
	2. sıra ^b	54.2±6.69	57.13±15.11	58.76±11.02	59.64±10.56	45.84±14.58	44.51±14.56	37.86±18.6 ₀	43.75±7.9
	3. sıra ve sonrası ^c	53.11±6.8	60.05±12.75	61.98±11.55	52.78±16.34	43.93±13.33	41.81±14.45	37.16±14.1 ₁	46.12±7.34
	F	0.66	8.97	19.05	7.31	2.4	11.96	5.35	3.19
	p	0.52	0	0	0.001	0.096	0	0.006	0.046
	Fark	-	a>b,c	a>b,c	b>a	-	a<b,c	a<b,c	a>b

Bakım veren kişi	Anne	53.35±6.93	63.39±13.33	65.95±11.74	52.64±16.11	42.07±12.75	37.63±14.35	33.04±14.7 _ε	45.54±6.92
	Anne dışında biri	50.6±6.28	65.2±12.03	70.39±12.52	39.32±15.69	43.47±12.13	32.9±11.91	32.1±13.78	52.59±7.17
	t	1.4	-0.48	-1.3	2.89	-0.38	1.17	0.22	-3.52
	p	0.165	0.629	0.196	0.005**	0.703	0.245	0.824	0.001**
Medeni Durum	1. sıra	56.7±8.59	65.52±14.23	67.73±12.14	59.07±14.95	43.88±11.76	37.7±14.14	29.3±15.07	44.09±6.76
	2. sıra	52.29±6.51	62.1±13.59	64.92±12.32	50.81±16.52	42.5±13.74	38.79±14.3	34.85±14.9 _ε	46.77±7.84
	3. sıra ve sonrası	52.67±6.31	67.31±10.21	71.01±9.28	45.33±16.43	40.41±9.22	30.73±12.03	29.13±12.2 ₁	47.3±5.86
	F	2.47	1.44	2.23	2.98	0.35	2.73	1.76	0.92
	p	0.09	0.242	0.113	0.055	0.706	0.07	0.177	0.402
Eğitim Durumu	Ön lisans/Lisans ^a	54.12±6.69	63.11±14.59	66.15±13.13	52.74±16.47	44.32±13.59	38.51±14.5	33.1±17.11	46.68±8.24
	Lisans üstü ^b	53.29±8.06	61.58±11.31	63.7±8.41	56.26±18.22	42.86±11.55	41.14±14.84	34.54±11.9 ₇	46.73±5.97
	F	1.46	0.52	0.98	2.88	1.43	2.39	0.2	0.05
	p	0.237	0.597	0.38	0.061	0.245	0.097	0.823	0.953
Çocuk Durumu	Evet	52.54±6.72	63.87±12.75	66.62±11.72	50.42±16.97	41.67±12.7	36.59±13.73	32.75±14.5	46.47±7.51
	Hayır	56.99±7.45	61.55±16.84	65.99±14.03	54.44±13.15	47.68±10.9	40.59±17.42	34.37±15.2	46.85±5.79
	t	-1.97	0.53	0.16	-0.73	-1.44	-0.85	-0.33	-0.15
	p	0.052	0.598	0.874	0.47	0.154	0.396	0.742	0.878
İş Pozisyonu	İşin kurucusu	52.73±6.9	67±11.42	70.26±9.93	47.93±17.27	40.34±11.24	33.41±12.53	29.33±12.3	47.42±7.24
	İşin devralanı/mirasçısı	53.69±6.93	53.82±13.03	55.75±10.58	59.24±11.09	47.87±14.83	47.43±13.34	43.38±15.5	43.85±7.08
	t	-0.61	4.9	6.33	-3.12	-2.71	-4.85	-4.66	2.18
	p	0.543	0.000**	0.000**	0.002**	0.008**	0.000**	0.000**	0.032*
Çalışma Süresi	0-6 saat ^a	54.46±6.82	54.05±13.44	55.76±9.06	62.41±12.01	45.92±16.37	48.2±13.72	42.76±14.6	42.31±6.36
	7-10 saat ^b	52.67±7.01	62.06±12.33	65.96±11.52	50.21±16.2	42.87±11.94	37.7±13.77	34.6±14.31	46.89±7.02
	11 saat ve üzeri ^c	52.83±6.78	71.75±9.92	73.35±9.35	46.01±17.14	39.15±11.48	29.75±10.6	24.44±10.4 ₁	47.92±7.86
	F	0.41	12.18	13.78	5.32	1.6	10.25	10.34	3.21
	p	0.666	0.000**	0.000**	0.006**	0.207	0.000**	0.000**	0.045*
	Fark	-	a<b<c	a<b<c	a>b,c	-	a>b>c	a>b>c	b,c>a
Satın Alma Tercihi	Kalite ^a	54.1±7.93	65.11±12.19	68.47±12.21	53.48±18.92	44.87±13.24	39.11±14.98	31±14.34	47.42±8.29
	Marka ^b	51.34±4.65	63.46±12.78	67.3±9.99	45.42±13.39	38.91±9.96	32.6±10.89	33.8±12.04	45.81±5.66
	İhtiyaç ^c	50.09±3.85	57.22±15	57.52±8.73	54.04±10.67	41.46±12.82	43.37±12.62	40.79±16.0	46.46±8.61
	Lüks ^d	55.01±7.8	65.7±13.79	68.4±13.26	48.56±17.53	40.75±13.8	31.71±14.41	29.64±15.8	45.03±5.46
	F	2.31	1.55	3.73	1.59	1.36	3.12	2.09	0.52
	p	0.081	0.207	0.014*	0.198	0.261	0.030*	0.106	0.67
	Fark	-	-	a,b,d>c	-	-	a,b,d<c	-	-

*p<0,05; **p<0,001; Ort.: Ortalama, S.S.: Standart sapma, F: One Way ANOVA, Fark: Post Hoc Testleri

Tablo 5. Girişimcilerin Demografik Özelliklerinin Kişilik Sıfatlarına Göre Karşılaştırılması

Kategori	Kişilik Sıfatları	Otokontrol	Özgüven	Kişisel Uyum	Öz doyum	Yaratıcı Kişilik	Askeri Liderlik	Erkeksi Özellikler	Kadınısı Özellikler
Yaş	35-44 yaş ^a	40.29±12.01	50.9±8.55	35.9±11.87	52.51±11.27	54.15±9.5	44.3±11.67	51.79±10.98	36.42±17.98
	45-54 yaş ^b	39.99±8.73	54.36±5.97	34.88±9.43	53.63±6.71	56.57±10.2	48.86±8.12	54.86±10.75	36.2±14.79
	55 yaş ve üzeri ^c	42.69±8.22	49.96±7.27	30.14±8.05	52.7±9.6	50.26±11.29	48.86±8.47	59.49±8.63	30.09±11.93
	F	0.54	3.5	2.21	0.17	2.67	2.65	3.56	1.28
	p	0.586	0.034	0.116	0.845	0.074	0.076	0.032	0.284
	Fark	-	b>a,c	-	-	-	-	c>a	-
Kardeş sırası	1. sıra ^a	39.7±10.67	51.11±7.56	31.74±8.68	49.72±8.06	53.02±11.29	45.82±9.36	57.9±10.01	27.91±10
	2. sıra ^b	42.6±11.14	54.8±7.1	40.37±12.87	60.12±9.28	56.81±7.56	51.89±8.74	51.01±9.86	45.47±16.19
	3. sıra ve sonrası ^c	40.53±6.44	51.8±7.22	33.39±7.88	52.52±6.8	54.91±10.65	44.94±10.54	51.44±11.32	39.37±17.59
	F	0.73	2.22	6.93	14.26	1.2	4.39	5.38	15.61
	p	0.483	0.114	0.002	0	0.305	0.015	0.006	0
	Fark	-	-	b>a,c	b>a,c	-	b>a,c	a>b,c	b,c>a
Bakım veren kişi	Anne	40.65±9.92	52.95±7.45	34.78±10.52	53.35±9.36	55.17±10.21	47.49±10.01	54.44±10.96	36.2±15.78
	Anne dışında biri	40.52±10.55	47.57±5.8	31.5±8.66	50.99±7.45	49.78±10.26	45.09±8.55	55.77±9.41	28.06±13.08
	t	0.05	2.57	1.11	0.9	1.84	0.85	-0.43	1.83

	p	0.964	0.012*	0.271	0.37	0.07	0.399	0.669	0.07
Medeni Durum	1. sıra	39.15±12.63	54.21±8.59	36.39±11.55	51.2±6.62	57.36±9.53	47.97±12.43	53.18±11.5	39.2±17.46
	2. sıra	41.43±9.74	52.05±7.19	34.45±10.46	54.23±10.23	54.86±10.09	47.16±9.72	53.79±10.54	36.33±16.14
	3. sıra ve sonrası	39.07±8.78	51.38±7.64	32.55±9.08	50.41±5.68	51.12±11.23	46.63±8.59	58.25±10.54	28.38±10.61
	F	0.63	0.65	0.59	1.76	1.72	0.08	1.55	2.72
	p	0.536	0.527	0.556	0.178	0.184	0.926	0.218	0.071
Eğitim Durumu	Ön lisans/Lisans ^a	39.4±10.26	51.94±7.65	35.59±10.8	54.15±8.04	54.99±10.74	46.75±9.87	52.89±11.57	35.19±16.18
	Lisans üstü ^b	41.6±11.79	53.32±7.06	34.27±12.67	50.11±9.32	57.13±9.32	44.26±10.88	50.8±10.58	39.4±17.17
	F	0.59	0.24	0.67	1.26	1.31	1.48	4.26	1.03
	p	0.555	0.788	0.512	0.288	0.274	0.232	0.017*	0.36
	Fark	-	-	-	-	-	-	a>b,c	-
Çocuk Durumu	Evet	40.64±9.97	52.15±7.23	33.7±10.08	53.06±8.86	54.31±10.47	47.29±9.43	55.02±10.47	34.62±15.08
	Hayır	40.56±10.35	52.72±9.72	40.11±11.08	52.77±11.88	55.49±9.39	45.96±13.45	50.98±12.93	39.33±20.52
	t	0.03	-0.23	-1.89	0.09	-0.34	0.41	1.13	-0.9
	p	0.98	0.822	0.062	0.925	0.735	0.685	0.261	0.368
	Fark	-	-	-	-	-	-	-	-
İş Pozisyonu	İşin kurucusu	39.33±10.13	51.17±7.4	31.65±7.62	51.01±8.36	53.04±10.98	45.66±9.49	56.81±10.06	29.92±11.65
	İşin devralanı/mirasçısı	44.43±8.49	55.24±6.87	42.17±13.01	58.94±8.85	58.48±6.86	51.56±9.59	48.24±10.24	50.19±16.18
	t	-2.3	-2.46	-5	-4.11	-2.37	-2.73	3.73	-6.9
	p	0.023*	0.015*	0.000**	0.000**	0.020*	0.007**	0.000**	0.000**
	Fark	-	-	-	-	-	-	-	-
Çalışma Süresi	0-6 saat ^a	44.44±8.76	54.52±8.05	41.59±13.93	59.6±10.47	60.41±6.54	50.97±10.49	48.31±10.1	50.11±17.53
	7-10 saat ^b	41.36±10.79	52.33±7.14	34.33±9.83	52.91±8.92	54.38±9.78	47.32±10.2	54.46±10.56	35.92±14.08
	11 saat ve üzeri ^c	37.21±7.81	50.77±7.7	30.57±6.81	49.88±7.1	51.44±11.87	44.87±8.21	58.22±10.13	25.65±10.49
	F	3.09	1.27	6.25	6.2	3.95	1.96	4.52	15.94
	p	0.050*	0.285	0.003**	0.003**	0.022*	0.146	0.013*	0.000**
	Fark	a>c	-	a>b,c	a>b,c	a>b,c	-	b,c>a	a>b>c
Satın Alma Tercihi	Kalite ^a	38.55±9.81	50.27±9.07	34.21±10.79	50.77±9.97	55.55±10.88	43.58±11.83	52.15±11.62	35.07±17.02
	Marka ^b	42.67±9.64	53.67±4.57	31.92±8.34	52.96±8.1	52.65±10.24	51±6.66	58.71±7.77	31.61±10.55
	İhtiyaç ^c	45.14±7.95	52.96±7.09	36.61±12.37	57.85±5.9	57.91±8.76	50.88±6.82	50.01±8.85	41.14±14.91
	Lüks ^d	39.21±11.31	54.78±4.92	36.28±9.64	55.14±9.04	50.73±9.43	47.97±6.02	59.67±10.26	34.88±18.29
	F	2.24	2.11	0.89	2.76	1.71	4.48	4.57	1.17
	p	0.089	0.104	0.449	0.046*	0.17	0.005**	0.005**	0.325
	Fark	-	-	-	c>a	-	b,c>a	b,d>a,c	-

*p<0,05; **p<0,001; Ort.: Ortalama, S.S.: Standart sapma, F: One Way ANOVA, Fark: Post Hoc Testleri

Bu verilere göre, 55 yaş üzerindeki girişimcilere göre, 45-54 yaş arasındaki girişimcilerin öz güven puanları, 35-44 yaş ile 55 yaş ve üzerindeki girişimcilere göre, 55 yaş ve üzerindeki girişimcilerin erkeksi puanları, 35-44 yaş arasındaki girişimcilere göre yüksektir.

Kardeş sırası 1 olan girişimcilerin başarma, başatlık, düzen, bağımsızlık, saldırganlık ve erkeksi özellik puanları, kardeş sırası 2. ve 3. ve sonrası olan girişimcilere göre yüksek iken, duyguları anlama, şefkat gösterme, kendini suçlama, uyarlık ve kadınsı özellik puanları düşüktür. İlaveten kardeş sırası 2. olan girişimcilerin kişisel uyum, öz doyum, askeri liderlik puanları, kardeş 1. ve 3. sıra olanlara göre, kardeş sırası 1. olan girişimcilerin sebat ve dayanışmaya hazır oluş puanları, kardeş sırası 2. olan girişimcilere göre, kardeş sırası 2. sıra olan girişimcilerin değişiklik puanları, kardeş sırası 1. olan girişimcilere göre yüksektir. Kardeş sırası 2., 3. ve sonrası ile 1. olan girişimcilerin yakınlık ve karşı cinsle sosyal enerji puanları verilen sırayla azalış göstermiştir.

Anne tarafından bakım verilen girişimcilerin sebat, düzen ve danışmaya hazır oluş puanları düşük iken, duyguları anlama, şefkat gösterme, yakınlık, karşı cinsle sosyal enerji, değişiklik ve öz güven puanları yüksektir.

Girişimcilerin medeni durumlara göre puanları arasında anlamlı farklılık görülmemiştir (p>0,05).

Lise ve altı eğitimi olan girişimcilerin sebat, düzen ve erkeksi özellik puanları, önlisans/lisans ve lisans üstü eğitime sahip girişimcilere göre yüksek olduğu görülmüştür.

Girişimcilerin çocuk durumlarına göre puanları arasında anlamlı farklılık görülmemiştir ($p>0,05$).

İşin kurucusu olan girişimcilerin başarı, başatlık, sebat, düzen, bağımsızlık, saldırganlık, danışmaya hazır oluş ve erkeksi özellik puanları yüksek iken, işin devralanı/mirasçısı olan girişimcilerin duyguları anlama, şefkat gösterme, yakınlık, sosyal enerji, değişiklik, ilgi görme, kendini suçlama, uyarlık, otokontrol, özgüven, kişisel uyum, öz doyum, yaratıcı kişilik, askeri liderlik ve kadınsı özellik puanları yüksektir.

Girişimcilerin çalıştıkları süre arttıkça, duyguları anlama, şefkat gösterme, yakınlık, karşı cinsle sosyal enerji, kendini suçlama, uyarlık ve kadınsı özellik puanları azalış gösterirken, bağımsızlık, saldırganlık ve değişiklik puanları artış göstermiştir. Bu bulgulara ilaveten, 0-6 saat çalışan girişimcilerin kişisel uyum, öz doyum, yaratıcı kişilik ve otokontrol puanları, 7-10 saat ile 11 saat ve üzeri çalışanlara göre yüksektir.

Satın alma tercihi ihtiyaç olan girişimcilerin başatlık ve saldırganlık puanları, diğer tercihlere göre en düşük iken, duyguları anlama ve kendini suçlama puanları, diğer satın alma tercihlerine göre en yüksektir. Ayrıca, marka tercihi olan girişimcilerin başarı puanları, ihtiyaç tercihi olan girişimcilerin öz doyum puanları, marka ve ihtiyaç tercihi olan girişimcilerin askeri liderlik ve marka ve lüks tercihi olan iş adamlarının erkeksi özellik puanları yüksektir.

4. TARTIŞMA ve SONUÇ

Araştırma bulgularında girişimcilerin, özellikle "şefkat gösterme", "uyum", "kişisel uyum" ve "yakınlık" boyutlarında düşük; "bağımsızlık", "saldırganlık", "liderlik", "başarı/başatlık" gibi özelliklerde ise yüksek puanlar aldıkları saptanmıştır. Bu durum, psikanalitik kuram açısından "içsel eksiklikleri telafi etme", "narsistik telafi davranışları" ve "güvenli ara bölge" başlıkları altında yorumlanabilir.

Winnicott'un (1951) geçiş nesneleri kavramı, bireyin belirsizlik ve kaygı anlarında sabit referans noktası kurma ihtiyacını vurgular. Girişimcilerin iş süreçlerini bir "geçiş nesnesi" gibi kullanmaları, belirsizliklerle başa çıkma ve kendilerini güçlü hissetme amacıyla sürekli çaba göstermeleri psikanalitik açıdan anlamlıdır. Bu süreçte duygusal yakınlıktan kaçınma, iş odaklı projelerde "güvenli ara bölge" yaratarak içsel dayanak geliştirme eğilimi (Winnicott, 1951) girişimci profilini açıklamada önemli bir metafor sunmaktadır.

Yüksek bağımsızlık ve saldırganlık puanları, psikanalitik yorumda, girişimcilerin içsel yetersizlik hissini başarı, güç ve liderlik arzusu ile telafi etmeye çalıştıklarını düşündürebilir (Freud, 1914/2015; Morf ve Rhodewalt, 2001). Bu bağlamda "narsistik telafi" mekanizmaları, girişimcinin dışarıda güçlü bir imaj sergileme motivasyonu ile örtüşmektedir.

Kohut'un kendilik kuramı (Kohut, 1971), öz-onaylanma ihtiyaçlarının, başarı ve saygınlık elde ederek doyurulabileceğini öne sürmektedir. Girişimcilerde gözlenen yüksek liderlik, bağımsızlık ve saldırganlık eğilimleri, bu öz-onaylanma arayışının iş dünyasında biçimlenmiş hali olarak

yorumlanabilir. Psikanalitik açıdan, girişimcinin “başarma” ve “statü kazanma” çabası, içsel bütünlüğünü koruma ve güçlendirme işlevi görmektedir.

Adler’in (1949/2000) ailedeki doğum sırası vurgusu, ilk çocukların liderlik, sorumluluk ve rekabet kapasitesini besleyerek aşağılık duygusunu telafi etmeye eğilimli oldukları; ikinci veya sonraki çocukların ise daha uyumlu, arabulucu roller geliştirebileceği öngörüsüne dayanmaktadır. Bulgular da ilk doğan girişimcilerin “başarma, başatlık, düzen, bağımsızlık, saldırganlık, erkeksi özellikler” puanlarının yüksek, “şefkat, uyum, yakınlık” puanlarının düşük olduğunu göstermektedir. Bu, Adler’in aşağılık duygusunu üstünlük çabasıyla telafi etme mekanizmasıyla tutarlıdır (Adler, 2000; Sulloway, 1996). İkinci sıradaki girişimcilerde ise daha yüksek uyum, arabuluculuk, değişime açıklık gibi özelliklerin gözlenmesi, Adlerci doğum sırası etkilerini destekler niteliktedir (Çınarbaş ve Nilüfer, 2019). Bu bağlamda girişimciliğin, aile içi dinamiklerin bilinçdışı yansımalarıyla şekillendiği söylenebilir.

Psikoloji literatüründe Beş Faktör Kişilik Modeli (Big Five) bağlamında girişimci kişilik profilleri sıklıkla yüksek dışadönüklük, yüksek sorumluluk ve düşük uyumluluk gibi özelliklerle ilişkilendirilmiştir (Barrick ve Mount, 1991; Rauch ve Frese, 2007). Bu model, McCrae ve Costa (1987) tarafından geliştirilen, kişilik özelliklerini süreklilik gösteren beş temel boyutta sınıflandıran bir kuramdır ve bireyin normal kişilik yapılanmasını açıklamayı amaçlar. Psikanalitik kuramlarla doğrudan bir kuramsal bağ içermemekle birlikte, bu çalışmada elde edilen düşük uyumluluk ile yüksek liderlik ve bağımsızlık puanları, söz konusu ampirik bulgularla tutarlılık göstermektedir. Bununla birlikte, bu kişilik eğilimleri, psikanalitik kuram çerçevesinde bireyin içsel çatışmaları, narsisistik yapı örüntüleri ya da yüceltme mekanizmalarıyla ilişkili görülmektedir.

Erikson’un yaşam döngüsü krizleri (Erikson, 1968) ve Lacan’ın eksiklik kavramı (Lacan, 1966) bağlamında, farklı yaş gruplarındaki girişimcilerin motivasyon ve özellik farklılıkları yorumlanabilir. Örneğin 35–44 ve 45–54 yaş gruplarında artan ilgi görme, değişiklik arayışı, öz güven; daha ileri yaşlarda erkeksi özelliklerin öne çıkması bulguları, Erikson’un kimlik, üretkenlik, ego bütünlüğü kavramlarıyla ilişkilendirilebilir (Öz, 2002; Elkind ve Dönmez, 2019). Bu dönemde birey, geçmişte biriktirdiği deneyimlerle toplumsal kabul ve statü arayışına odaklanırken, psikanalitik açıdan eksiklik hissinin telafi etme motivasyonları da ön planda olabilir.

Eğitim düzeyi düşük girişimcilerde yüksek sebat, düzen, erkeksi özelliklerin öne çıkması ve şefkat/uyum puanlarının görece düşük olması, psikanalitik açıdan toplumsal rekabet koşullarında “güç kazanma” çabası, özgüven inşası ve narsistik telafi stratejileriyle açıklanabilir (Bem, 1974; Keskin, 2021). İşin kurucusu girişimcilerde liderlik, bağımsızlık ve başarma vurgusu, işin devralanı olanlarda ise duygusal ve sosyal becerilerin daha belirgin olması hem aile içi bağlanma süreçleri hem de bireyin kendilik imajı ihtiyaçları bağlamında yorumlanabilir (Klein, 1946; Dźwigoł-Barosz, 2017). Ayrıca çalışma süresi arttıkça duygusal yönlerin bastırılması, bağımsızlık ve saldırganlığın artması bulguları, yoğun iş temposunun psikanalitik savunma mekanizmalarını (ego savunmaları) tetikleyerek duygusal ifadeyi kısıtladığı şeklinde açıklanabilir (Freud, 1936; Cramer, 2000). Daha kısa süre çalışanların kişisel uyum ve yaratıcı kişiliklerinin

yüksek olması ise iş-yaşam dengesiyle ego bütünlüğünün korunması perspektifini destekler. Yoğun çalışma sürelerinin duygusal ifadeyi kısıtlaması, iş yaşamı psikolojisi literatüründe "tükenmişlik" ve "duygusal tükenme" kavramlarıyla paralellik gösterir (Maslach ve Leiter, 2016). Psikanalitik bakışla bu durum, ego savunma mekanizmalarının devreye girmesi ve duygusal yakınlıktan kaçınma eğilimiyle ilişkilendirilebilir.

Tüketim davranışlarına ilişkin bulgular (ihtiyaç odaklı vs. marka/lüks tercih) girişimcilerin içsel arzularını, toplumsal onay arzusunu ve narsistik telafi mekanizmalarını yansıtabilir (Morf ve Rhodewalt, 2001; Eastman, Goldsmith ve Flynn, 1999; Lacan, 1966/2013; Keçicioğlu ve Akın, 2023). Marka/lüks tercih edenlerde yüksek erkeksi özellikler ve başarıma eğilimleri, toplumsal statüyü güçlendirme motivasyonunu gösterirken; ihtiyaç odaklı tercihler daha pragmatik ve empatik bir tutumla ilişkilendirilebilir. Psikanalitik açıdan bu tercihler, özdeğer algısını koruma ve sosyal kabul kazanma stratejilerinin tüketim aracılığıyla dışavurumu olarak yorumlanabilir. Tüketim tercihleri bağlamında psikanalitik yorumlar, tüketim davranışlarının narsistik ve kimlik oluşturma süreçlerindeki rolünü vurgulayan tüketici psikolojisi literatürüyle örtüşür (Babin, Darden ve Griffin, 1994; O'Cass ve Frost, 2002). Bu çalışmalarla paralel olarak, girişimcilerin toplumsal statü arayışı ve özdeğer koruma stratejilerini tüketimde yansıttıkları düşünülebilir.

Özetle, bulgular girişimciliği yalnızca ekonomik veya stratejik bir süreç değil, aynı zamanda bireyin içsel dünyasındaki dinamiklerle şekillenen çok katmanlı bir olgu olarak görmemiz gerektiğini gösterir. Psikanalitik yorumlar, bu derin katmanları açığa çıkarmada değerli bir perspektif sunmakta; ancak bu yorumlar kesitsel ve öz bildirimli veri yapısının sınırlılıkları nedeniyle spekülasyon düzeyinde kalmaktadır.

5. ÖNERİLER

Girişimcilik süreçlerinde, girişimci bireylerin bilinçdışı dürtülerini ve içsel motivasyonlarını anlamaya yönelik yaklaşımlar, daha etkili liderlik ve sürdürülebilir iş modelleri geliştirilmesine katkı sağlayabilir. Girişimcilerin liderlik kapasiteleri, risk alma eğilimleri ve duygusal farkındalıkları hem erken gelişim süreçleri hem de iş dünyasındaki konumlarıyla ilişkilidir. Bu sebeple, girişimcilik eğitim programları ve danışmanlık hizmetleri, bireyin kişilik özelliklerini ve bilinçdışı motivasyonlarını dikkate alarak tasarlanabilir. Girişimcilik motivasyonları üzerinde önemli bir etkisi olduğu görülen aile bağları ve sosyal çevre, girişimcilik süreçlerinde daha fazla dikkate alınabilir. Uzun saatler çalışan girişimcilerin duygusal yönden daha izole hale gelme riskine karşı, iş-yaşam dengesi sağlamak ve stres yönetimi konusunda farkındalık yaratmak önemlidir. Çalışma sürelerinin düzenlenmesi, yaratıcılığı ve kişisel uyumu artırıcı etkiler yaratabilir.

Bu çalışmanın örneklemini yalnızca erkek girişimcilerden oluşmaktadır. Kadın girişimcilere ulaşma yönünde yapılan girişimlere rağmen, yeterli sayıda kadın katılımcıya ulaşılamamış ve bu nedenle araştırma yalnızca erkek bireylerle sınırlandırılmıştır. Bu durum, araştırma bulgularının toplumsal cinsiyet bağlamında değerlendirilmesini ve cinsiyetler arası karşılaştırmalar yapılmasını kısıtlamaktadır.

Toplumsal cinsiyet rolleri, bireylerin kişilik yapıları, girişimcilik motivasyonları ve liderlik stilleri üzerinde belirleyici etkiler yaratabilmektedir. Kadınların toplumsal beklentiler, rol çatışmaları ve görünmez engeller gibi yapısal faktörlerle daha sık karşılaştıkları ve bu nedenle girişimcilik deneyimlerinin erkeklerden farklılaşabildiği çeşitli araştırmalarla ortaya konmuştur (Duran, 2015; Aytaç ve İlhan, 2007). Bu bağlamda, yalnızca erkek girişimcilerden elde edilen bulguların, kadın girişimcilerin deneyimlerini ve kişilik örüntülerini yansıtmada sınırlı olduğu göz önünde bulundurulmalıdır.

Bu önerilerin, girişimcilerin bireysel farklılıklarını, bilinçdışı motivasyonlarını ve kişisel özelliklerini dikkate alarak girişimcilik ekosistemini daha sürdürülebilir ve sağlıklı bir hale getirmesini sağlaması için daha ileri çalışmalara ihtiyaç vardır.

KAYNAKÇA

- Adler, A. (1949). *Understanding human nature* (W. B. Wolfe, Trans.). New York, NY: Permabooks.
- Adler, A. (2000). *Yaşama sanatı*. (K. Şipal, çev.). İstanbul: Say Yayınları.
- Akkuş, Y., Akdoğan, Ç. ve Akyol, A. (2018). Kişilik özellikleri ve girişimci kişilik boyutlarının girişimcilik niyeti üzerindeki etkileri: Trakya örneği. *Ejovoc (Electronic Journal of Vocational Colleges)*, 8(2), 171-174.
- Altıntaş, E. (1992). Alfred Adler ve bireysel psikolojisi. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7(1), 49-57.
- Ansbacher, H. L. & Ansbacher, R. R. (Eds.). (1956). *The individual psychology of Alfred Adler: A systematic presentation in selections from his writings*. New York, NY: Harper & Row.
- Arnaud, G. & Vanheule, S. (2013). Lacanian psychoanalysis and management research: On the possibilities and limits of convergence. *Management decision*, 51(8), 1664-1677. <https://www.researchgate.net/publication/262873305>
- Aydıntuğ Myrvang, N. (2021). Kişilik Özelliklerinin girişimcilik eğilimine etkisi: Akademisyenler örneği. *Bilim-Teknoloji-Yenilik Ekosistemi Dergisi*, 2(1), 57-67.
- Aytaç, Ö. (2015). Girişimcilik: Sosyo-kültürel bir perspektif. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* (15).
- Aytaç, Ö. ve İlhan, A. (2007). Kadın girişimcilerin karşılaştıkları sorunlar ve girişimcilik eğilimleri: Erzurum örneği. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 21(2), 77-94.
- Babin, B. J., Darden, W. R. & Griffin, M. (1994). Work and/or fun: Measuring hedonic and utilitarian shopping value. *Journal of Consumer Research*, 20(4), 644-656. <https://doi.org/10.1086/209376>
- Bandura, A. (1977) Self-efficacy: Toward a unifying theory of behavioral change. *Psychological Review*, 84(2), 191-215.
- Barrick, M. R. & Mount, M. K. (1991). The Big Five personality dimensions and job performance: A meta-analysis. *Personnel Psychology*, 44(1), 1-26. <https://doi.org/10.1111/j.1744-6570.1991.tb00688.x>
- Bem, S. L. (1974). The measurement of psychological androgyny. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 42(2), 155-162. <https://doi.org/10.1037/h0036215>
- Bowlby, J. (2014). *Ayrılma* (M. Günay, çev.). İstanbul: Pinhan Yayınları.
- Boz, M., Buluk, B. ve Aysu, S., (2017). Girişimciler ile maaşlı çalışanların kişilik özelliklerinin karşılaştırılması: Çanakkale örneği. 8th International Congress on Entrepreneurship (pp.7). Balıkesir, Turkey
- Bozkurt, Ö. (2006). Girişimcilik eğiliminde kişilik özelliklerinin önemi. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 1(2), 93-111.
- Bretherton, I., Biringen, Z., Ridgeway, D., Maslin, C. & Sherman, M. (1989). Attachment: the parental perspective. *Infant Ment Health J*, 10:203-221.
- Bridge, S. vd. (1998). *Understanding enterprise*. Entrepreneurship And Small Business, London: Macmillan Business.

- Corey, G. (2008). *Psikolojik Danışma, Psikoterapi Kuram ve Uygulamaları*. (T. Ergene, çev.). Ankara: Mentis Yayıncılık.
- Costa, P. T. ve McCrae, R. R. (1992). Revised NEO Personality Inventory (NEO-PI-R) and NEO Five-Factor Inventory (NEO-FFI): Professional manual. Odessa, FL: Psychological Assessment Resources.
- Cramer, P. (2000). Defense mechanisms in psychology today: Further processes for adaptation. *American Psychologist*, 55(6), 637–646. <https://doi.org/10.1037/0003-066X.55.6.637>
- Çınarbaş, D. C. ve Nilüfer, G. (2019). Adler ve Sulloway'ın doğum sırası kuramları ve görgül bulgular ile ilgili bir derleme. *Ankara Üniversitesi Dil Ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*, 59(1), 125-151.
- Çiçek, B. (2018). Social media entrepreneurship. *İçtimaiyat Sosyal Bilimler Dergisi*, 2 (1), 11-17.
- Çiftçi, M., Tozlu, E. ve Akçay, A. (2016). İnovasyonun işletmelerin gelişimi üzerine etkisine yönelik Drucker'in bakış açısı: Girişimci işletme. *Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi*, 5(10), 76-85.
- Demir, M. (2018). Hegelci arzu kavramının Lacan felsefesine etkileri. (Yüksek Lisans Tezi). Akdeniz Üniversitesi, Antalya
- Drucker, P. (2017). *İnovasyon ve girişimcilik*. (İ. Gülfidan, çev.) İstanbul: Optimist Kitap.
- Duran, E. (2015). Toplumsal cinsiyet bağlamında kadın girişimciliği: Teorik bir değerlendirme. *Sosyoekonomi*, 23(24), 157–172. <https://doi.org/10.17233/se.34744>
- Dźwigot-Barosz, M. (2017). Entrepreneurial leadership. *Journal of Positive Management*, 8(3), 56–69. <https://doi.org/10.12775/JPM.2017.020>
- Eker, S. (2012). Alfred Adler'in kişilik kuramının demokrasi düşüncesi açısından önemi. *Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 13(22), 157-180.
- Elkind, D. ve Dönmez, A. (2019). Erik Erikson: İnsanda gelişimin sekiz evresi. *Ankara University Journal of Faculty of Educational Sciences (JFES)*, 12(1), 27-38. https://doi.org/10.1501/Egifak_0000000613
- Er, P.H. (2013). Girişimcilik ve yenilikçilik kavramlarının iktisadi düşüncedeki yeri: Joseph A. Schumpeter. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (29), 75-85.
- Erikson, E. H. (1968). *Identity: Youth and crisis*. New York, NY: W. W. Norton.
- Erikson, E. H. (1994). *Kimlik: Gençliğin Bunalımı* (Çev. A. Kocaman). İstanbul: İletişim Yayınları.
- Fonagy, P. (2006). *The mentalization-focused approach to social development*. In J. G. Allen & P. Fonagy (Eds.), *Handbook of mentalization-based treatment* (pp. 53–99). Chichester, UK: John Wiley & Sons
- Freud, A. (1936). *The ego and the mechanisms of defense*. Londra: Hogarth Press. Retrieved from <http://www.psptraining.com/ego-and-mechanisms-of-defense.pdf>
- Freud, S. (1914). On narcissism: An introduction. *Standard Edition of the Complete Psychological Works of Sigmund Freud* (Vol. 14, pp. 67–102). London, UK: Hogarth Press.
- Freud, S. (1923). The ego and the id. Freud, S. (1989). Ego ve id (1923). *TACD*, 17(1), 5–22. <https://doi.org/10.1080/1046171X.1989.12034344>

- Freud, S. (2015). *Narsizm Üzerine Bir Giriş, içinde Narsizm Üzerine ve Schreber Vakası*, (B. Büyükkal; S.M. Tura, çev.) (5. Basım). İstanbul: Metis Yayıncılık.
- Freud, S. (2021). *Cinsellik Üzerine*. (Ö.Altun, çev.). (2. Baskı). İstanbul: Olimpos Yayınları.
- Gartner, W. B. (1989). "Who is an entrepreneur? Is the wrong question. *American Journal of Small Business*. <https://www.researchgate.net/publication/237360637>
- Gough, H.G. & Heilbrun, Jr., A.B. (2007). *Adjective check list handbook*. (1983). Palo Alto, CA: CPP, Inc.
- Griskevicius, V., Tybur, J. M. ve Van den Bergh, B. (2010). Going green to be seen: Status, reputation, and conspicuous conservation. *Journal of Personality and Social Psychology*, 98(3), 392–404. <https://doi.org/10.1037/a0017346>
- Göktaş, P. ve Kazaferoğlu, E. (2018). Kişilik özellikleri ile girişimcilik eğilimi arasındaki ilişki: Süleyman Demirel Üniversitesi öğrencileri üzerine bir araştırma. *Journal of Mehmet Akif Ersoy University Economics and Administrative Sciences Faculty*, 5(1), 39-63. <https://doi.org/10.30798/makuiibf.349660>
- İlhan, N. (2023). Melanie Klein'in nesne ilişkileri kuramına göre John Steinbeck'in Cennetin Doğusu isimli romanını inceleme. *Edebi Eleştiri Dergisi*, 7(2), 501-521. <https://doi.org/10.31465/eeder.1334330>
- Jones, C. & Spicer, A. (2005). The public production of entrepreneurship: A study of the entrepreneurial discourses of the Sunday Times. *Journal of Management Studies*, 42(7), 1035–1061. <https://doi.org/10.1111/j.1467-6486.2005.00534.x>
- Kalaycı, Ş. (2005). *SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistiksel Teknikler* (6. Baskı). Ankara: Asil Yayın Dağıtım.
- Karasar, N. (2005). *Bilimsel araştırma yöntemi* (15. basım). Nobel Yayın Dağıtım.
- Karasar, N. (2011). *Bilimsel araştırma yöntemi: Kavramlar, ilkeler, teknikler* (22. basım). Nobel Yayın Dağıtım.
- Kaya, A. ve Bozkur, B. (2017). Kadercilik eğilimi ile özyeterlik inancı ve savunma mekanizmaları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Ege Eğitim Dergisi*, 18(1), 124-145. <https://doi.org/10.12984/egedfd.328379>
- Keçicioğlu, S. ve Akın, B. A. (2023). Lacan'ın kavramlarıyla Genet'nin Hizmetçiler ve Balkon'unu okumak. *Yedi*, (29), 159-168. <https://doi.org/10.17484/yedi.1155626>
- Kerr, S. P., Kerr, W. R. & Xu, T. (2018). Personality traits of entrepreneurs: A review of recent literature. Annual Review of Economics,. *Foundations and Trends in Entrepreneurship*, 14(3), 279-356. <http://dx.doi.org/10.1561/03000000080>
- Keskin, S. (2018). Yeni girişimcilerin başarısızlık nedenlerinin analizi: Ampirik bir çalışma. *Ahi Evran Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 2(1), 147-158.
- Keskin, U. (2021). Doğal eğitim sürecinde birey tarafından geliştirilen psikolojik savunma mekanizmaları. *Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 3(2), 253-266.
- Kets de Vries, M. F. & Miller, D. (1985). Narcissism and leadership: An object relations perspective. *Human Relations*, 38(6), 583–601. <https://www.researchgate.net/publication/285075329>

- Kim, E., Zeppenfeld, V. & Cohen, D. (2013). Sublimation, culture, and creativity. *Journal of Personality and Social Psychology*, 105(4), 639–666.
- Kitapcı, İ. (2019). Joseph Schumpeter'in girişimcilik ve inovasyon anlayışı: Yaratıcı yıkım kavramı ve geçmişten günümüze yansımaları. *Journal of Empirical Economics and Social Sciences*, 1(2), 54-74.
- Klein, M. (1946). Notes on some schizoid mechanisms. *International Journal of Psychoanalysis*, 27: 99-110.
- Klein, M. (1957). Envy and gratitude. *International Journal of Psychoanalysis*, 38, 176–180.
- Köybaşı, E. (2020). Freud'un zihin kuramı bize ne anlatır? *Madde, Diyalektik ve Toplum*, 3(3), 185-193.
- Kuzgun, Y. (2012). *Gelişim ve Öğrenme Psikolojisi*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Lacan, J. (1966/2013). *Yazılar: Seçme metinler* (A. Soysal, çev.). İstanbul: Metis Yayınları.
- Maslach, C., & Leiter, M. P. (2016). Understanding the burnout experience: Recent research and its implications for psychiatry. *World Psychiatry*, 15(2), 103–111.
- McClelland, D. C. (1961). *The achieving society*. New York: Van Nostrand Reinhold.
- McClelland, D. C. (1985). *Human motivation*. Glenview, IL: Scott Foresman.
- McCrae, R.R. & Costa, P.T. (1987). Validation of the five-factor model of personality across instruments and observers (Beş Faktör Modelinin farklı ölçme araçları ve gözlemciler arasında geçerlenmesi). *Journal of Personality and Social Psychology*, 52(1), 81–90. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.52.1.81>
- Morf, C. C., & Rhodewalt, F. (2001). Unraveling the paradoxes of narcissism: A dynamic self-regulatory processing model. *Psychological Inquiry*, 12(4), 177–196. https://doi.org/10.1207/S15327965PLI1204_1
- Myers, D.G. & DeWall, C.N. (2016). *Exploring Psychology*. Macmillan Learning
- Nasio, J. D. (2007). *Jacques Lacan'ın kuramı üzerine beş ders*. Ankara: İmge Kitabevi.
- O'Cass, A. & Frost, H. (2002). Status brands: Examining the effects of non-product-related brand associations on status and conspicuous consumption. *Journal of Product & Brand Management*, 11(2), 67–88. <https://doi.org/10.1108/10610420210425393>
- Obschonka, M. & Stuetzer, M. (2017). Integrating psychological approaches to entrepreneurship: The Entrepreneurial Personality System (EPS). *Small Bus Econ*, 49, 203–231 <https://doi.org/10.1007/s11187-016-9821-y>
- Onur, B. (2011). *Gelişim Psikolojisi: Çocukluk, Ergenlik, Yetişkinlik* (27. baskı.). Ankara: İmge Kitabevi.
- Öz, F. (2002). Yaşamın son evresi: Yaşlılık psikososyal açıdan gözden geçirme. *Kriz Dergisi*, 10(2), 17-28. https://doi.org/10.1501/Kriz_0000000185
- Rauch, A. & Frese, M. (2007). Let's put the person back into entrepreneurship research: A meta-analysis on the relationship between business owners' personality traits, business creation, and success. *European Journal of Work and Organizational Psychology*, 16(4), 353–385. <https://doi.org/10.1080/13594320701595438>

- Roberts, B. W., Walton, K. E. & Viechtbauer, W. (2006). Patterns of mean-level change in personality traits. *Psychological Bulletin*, 132(1), 1–25.
- Sadykova, G. ve Eleren, A. (2016). Girişimcilik eğilimi ile mutluluk algısı arasındaki ilişki: Üniversite öğrencileri üzerinde bir araştırma. *MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 5(5), 189-209.
- Salik Ata, N. (2023). Stratejik girişimcilik araştırmaları üzerine sistematik bir inceleme. *The Journal of Social Science*, 7(14), 227-235. <https://doi.org/10.30520/tjsosci.1346410>
- Salmony, F.U. & Kanbach, D.K. (2022). Personality trait differences across types of entrepreneurs: A systematic review. *Rev Manag Sci*, 16, 713–749. <https://doi.org/10.1007/s11846-021-00466-9>
- Savran, C. (1993). Sıfat listesi'nin (Adjective Check List) Türkiye koşullarına uygun dilsel eşdeğerlilik, geçerlik, güvenirlik ve norm çalışması ve örnek bir uygulama (Yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Schumpeter, J.A. (1942). *Capitalism, socialism and democracy*, 3rd edition, London: George Allen and Unwin, 1976.
- Sevinç, K. (2019). Freudyen psikolojide bilinçaltı ve bilinçdışı kavramları arasındaki benzerlikler ve farklılıklar. *Kilitbahır*, 15(9), 125-158. <https://doi.org/10.5281/zenodo.3445501>.
- Shane, S. & Venkataraman, S. (2000). The promise of entrepreneurship as a field of research. *The Academy of Management Review*, 25(1), 217–226. <https://doi.org/10.2307/259271>
- Shaver, K. G. & Scott, L. R. (1992). Person, process, choice: The psychology of new venture creation. *Entrepreneurship theory and practice*, 16(2), 23-46.
- Smith, M. B. (1964). Review of the achieving society, by D. C. McClelland. *History and Theory*, 3(3), 371–381. <https://doi.org/10.2307/2504238>
- Stewart, W. H. & Roth, P. L. (2001). *Risk propensity differences between entrepreneurs and managers*. *Journal of Applied Psychology*. 86 (1), 145–153. <https://doi.org/10.1037/0021-9010.86.1.145>
- Sulloway, F. J. (1996). *Born to rebel: Birth order, family dynamics, and creative lives*. New York, NY: Pantheon Books.
- Taştan, S. (2019). Liderlikte işlev dışı davranış örüntüleri ve patolojik narsizm: Psikanalitik kuram temelli bir değerlendirme. *İstanbul Management Journal*, (87), 49-91. <https://doi.org/10.26650/imj.2019.87.0003>
- Thornton, P. H. (1999). The sociology of entrepreneurship. *Annual review of sociology*, 25(1), 19-46. <https://doi.org/10.1146/annurev.soc.25.1.19>
- Wang, T., Wang, Y. & Mu, W. (2022). The impact of birth order on entrepreneurship: Evidence from China. *Entrepreneurship and Regional Development*, 34 (1–2), 179–208. <https://doi.org/10.1080/08985626.2022.2047796>
- Winnicott, D. W. (1951). Transitional objects and transitional phenomena. *International Journal of Psycho-Analysis*, 34, 89–97.
- Veblen, T. (2005). *Aylak sınıfın teorisi* (Çev. A. Buğdaycı). İstanbul: Babil Yayıncılık.
- Yayla, Y. (2022). Joseph Alois Schumpeter'in ekonomik gelişme ve sosyal değişim teorisi. *Politik*

Ekonomik Kuram, 6(1), 9-34. <https://doi.org/10.30586/pek.1107108>

Zapcı, N. (2011). *Latans (okul çağı) döneminde çocukların dürtüsel işleyiş özellikleri ve projektif testlerin katkısı*. (Doktora tezi) İstanbul Üniversitesi, İstanbul.

Zhao, H., Seibert, S. E. & Lumpkin, G. T. (2010). The relationship of personality to entrepreneurial intentions and performance: A meta-analytic review. *Journal of Management*, 36(2), 381–404. <https://doi.org/10.1177/0149206309335187>

Zizek, S. (2023). *İdeolojinin yüce nesnesi*. (T., Birkan, çev.) (7. Basım). İstanbul: Metis Yayıncılık.